

Piotr Lityński*

Marek Reichel**

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE STRYSZÓW JAKO INSTRUMENT ZARZĄDZANIA LOKALNĄ SFERĄ SPOŁECZNĄ

SOCIAL PROBLEMS SOLVING STRATEGY IN STRYSZÓW AS AN INSTRUMENT OF MANAGING THE SOCIAL SPHERE

Summary

The article is devoted to the increasingly important, in the recent years, role of programming various aspects of the social-economic life on the local level. Specifically, it looks at the role of social politics which is regulated by strategic documents that guide the resolution process of social problems. The authors give an example of such a strategic document using a specific community. The article speaks of both the stages of creating such a document, as well as the vision of development of within the context of social issues. Crucial, from this point of view, is the complete characteristic of the strategic direction of the interventions taken by the local authorities as well as the validity of their choices. In concern with the efficiency of realization of such a document the system of monitoring as well as implementing are also discussed. The presented ideas stages in composing such a document; directions of the planned intervention; ways of implementing and monitoring should be the base for discussion, which should than contribute to the increase in quality of a management of the sphere of social issues in a community.

1. Uwagi wstępne

Niniejszy artykuł omawia coraz ważniejszą na przestrzeni ostatnich lat rolę programowania różnych aspektów życia społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym. Chodzi dokładnie o politykę społeczną regulowaną poprzez strate-

* mgr, Instytut Ekonomiczny, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu.

** dr, Instytut Ekonomiczny, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

gie rozwiązywania problemów społecznych. Autorzy przedstawiają w tekście przykład takiej strategii w konkretnej gminie. Omówiono etapy projektowania dokumentów tego typu, przedstawiono również wizję rozwoju gminy w kontekście problematyki społecznej. Istotnym, z punktu widzenia omawianej strategii, jest dokonana charakterystyka strategicznych kierunków interwencji władz lokalnych wraz z uzasadnieniem ich wyboru. Dbając o efektywność realizacji przedstawionego dokumentu omówiono również zaplanowany system jej wdrażania i monitoringu. Przedstawione pomysły dotyczące: etapowości prowadzonych prac nad strategią, kierunków planowanej interwencji oraz sposobów wdrażania i monitorowania strategii powinny być podstawą do szerokiej dyskusji, która ma przyczynić się do podnoszenia jakości zarządzania sferą społeczną w gminie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia.

Jakość życia oznacza to wszystko, co składa się na zdolność prowadzenia normalnego życia, osiągania poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości oraz możliwości wykorzystania zdolności intelektualnych i psychofizycznych w dążeniu do realizacji celów osobistych, a także szansę samorealizacji. Jest to produkt wzajemnego oddziaływania warunków społecznych, zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych, które wpływają na rozwój indywidualny i społeczny.

Spełnianie oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza ²:

- interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne;
- asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu;
- kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty;
- partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Program budowy i wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego opiera się na strategii włączania coraz większych segmentów w nurt podejmowania decyzji oraz zwiększania możliwości ich działania w kluczowych dla życia społecznego obszarach.

Potrzeba opracowania przedmiotowej strategii w Gminie Stryszów wynika z rosnących zagrożeń, które rodzi ubóstwo oraz inne negatywne zjawiska społeczne. Trudna sytuacja na rynku pracy, spadek zamożności mieszkańców, po-

² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów do roku 2013, s. 4.

głębiająca się pauperyzacja społeczeństwa sprzyja zwiększaniu skali zjawiska patologii, alienacji i marginalizacji grup społecznych.

2. Aspekty organizacyjne budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów

Podstawą prawną opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów jest Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³ oraz Ustawa z dnia 17 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁴. Proces tworzenia tej Strategii opierał się na następujących działaniach:

1. Powołano Zespół do prac nad Strategią. Zespół ten, złożony z przedstawicieli organizacji i instytucji mających wpływ na politykę społeczną Gminy, stworzył część merytoryczną Strategii w oparciu o szerokie konsultacje społeczne⁵. W Zespole brali również udział zewnętrzni doradcy – pracownicy Małopolskiego Centrum Studiów Strategicznych. Pełnili oni funkcję moderatorów procesu tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów zgodnie z metodologią odpowiadającą budowie tego typu dokumentów. Nadali oni również końcową formę niniejszemu dokumentowi.
2. Wytyczono konkretne zadania stojące przed Zespołem budującym Strategię: określenie obszarów życia społeczno-gospodarczego, w ramach których zidentyfikowano istniejące problemy i potrzeby Gminy. Zespół miał za zadanie wyznaczenie kierunków polityki społecznej i wynikających z nich działań prowadzonych w Gminie Stryszów w odniesieniu do sfery problemów społecznych w wyznaczonym okresie planistycznym.
3. Wykonano analizę SWOT, która była ważnym elementem scalającym część diagnostyczną i projekcyjną Strategii.
4. Wyselekcjonowano najważniejsze problemy sfery społecznej Gminy Stryszów i na nich skoncentrowano wytyczone kierunki działań w części projekcyjnej.
5. Uwzględniając postulat o przeprowadzaniu konsultacji społecznych przeprowadzono pogłębione badania ankietowe z udziałem liderów społeczności lokalnej, a także pracowników instytucji publicznych w Gminie. Zebrano również opinie ekspertów. Przed uchwaleniem Strategii

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.),

⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776, ze zm.),

⁵ Sesja strategiczna lub równoważne opinie eksperckie na podstawie badań ankietowych, pogłębione indywidualne wywiady z liderami lokalnej społeczności.

poproszono mieszkańców Gminy o wyrażenie swojej opinii na temat tego dokumentu. Opinie te zostały uwzględnione w Strategii.

6. Określono sposób implementacji oraz monitoringu Strategii.
Przy budowie Strategii zwrócono uwagę na następujące kwestie:
 1. Dołożono wszelkich starań, by Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych była spójna z innymi programami rozwoju poziomu lokalnego oraz regionalnego (Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego, Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Wadowickiego, Strategia Rozwoju Gminy Stryków).
 2. Zadbano, by okres, na jaki powstała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawierał cały nowy okres działań planistycznych Unii Europejskiej, tj. lata 2007-2013.
 3. Przy tworzeniu analizy SWOT wykorzystano równoległe dwa podejścia do jej budowy. Po pierwsze, zdecydowano, że mocne i słabe strony analizowanego obszaru będą dotyczyć wewnętrznych aspektów sfery społecznej Gminy Stryków, zaś szanse i zagrożenia będą wynikać z niesterowalnych przez Gminę czynników zewnętrznych dotyczących analizowanego problemu. W drugim podejściu wskazano mocne i słabe strony obecnej sytuacji społecznej Gminy, natomiast szanse i zagrożenia będą dotyczyć sytuacji w przyszłości.
 4. Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zmierzające do stworzenia warunków do przeciwdziałania problemom społecznym powstały w oparciu o:
 - identyfikację obecnych problemów,
 - przewidywaną i pożądaną wizję przyszłości,
 - analizy programów rozwoju szczebla lokalnego i regionalnego,
 - uwzględnienie priorytetów i kierunków działań zawartych w dokumentach Unii Europejskiej.
 5. Za konieczne uznano zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację wszystkich celów Strategii.
 6. Istotnym założeniem przy konstruowaniu niniejszej Strategii była selektywność rozważanych problemów oraz koncentracja na najważniejszych - z punktu widzenia problemów społecznych - kierunkach działań. W tym celu przeprowadzono hierarchizację problemów i potrzeb Gminy w zakresie pomocy społecznej, jak również określono ważność poszczególnych celów niniejszej Strategii. Dokument ten jest opracowany na pewnym stopniu ogólności, wynika z tego konieczność opracowania szczegółowych programów operacyjnych do poszczególnych celów.

7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest systemowym sposobem zajmowania się problemami sfery społecznej, a w szerszym rozumieniu musi być podstawą prowadzonej przez władze lokalne polityki społecznej. Dodać należy również, że wypełnianie postulatów Strategii będzie oznaczać uwzględnianie stosownych zapisów w budżetach jednostki terytorialnej.

3. Synteza zidentyfikowanych problemów społecznych w Gminie Stryszów

Na podstawie przedstawionej w Strategii analizy SWOT, jak również opisów diagnostycznych, można określić następujące problemy i potrzeby Gminy w obszarze polityki społecznej (kolejność punktów wskazuje na ich hierarchię):

1. Zapewnienie osobom będącym na krawędzi wykluczenia społecznego powrotu do godnego życia w lokalnej społeczności. Ten problem ma wymiar bardzo szeroki. Chodzi tu bowiem o ludzi starszych, osoby bezrobotne, ludzi dotkniętych niepełnosprawnością, dzieci i młodzież z rodzin patologicznych, rodziców i opiekunów wymienionych wyżej osób. Zbudowanie kompleksowych programów działań na rzecz tych osób musi mieć priorytetowy charakter w najbliższym czasie.
2. Brak wystarczających środków finansowych na prowadzenie efektywnej polityki społecznej w Gminie. Należy tu wyraźnie zaznaczyć, że delegowanie kolejnych zadań gminom w Polsce nie idzie w parze z przekazywaniem wystarczających środków finansowych. Istnieje zatem konieczność podniesienia aktywności osób odpowiedzialnych za politykę społeczną w Gminie, jak również innych instytucji (publicznych i organizacji pozarządowych). Aktywność ta miałaby się sprowadzać do poszukiwania dodatkowych środków finansowych na zadania z zakresu polityki społecznej. Niewątpliwie ważną z tego punktu widzenia jest szansa pozyskania szerokiej pomocy ze środków Unii Europejskiej.
3. Zbyt małe zainteresowanie lokalnej społeczności własnymi sprawami. Z tego zapisu może wynikać konieczność podjęcia działań, mających na celu zaktywizowanie lokalnej społeczności do podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości życia własnego i pozostałych mieszkańców. Wykształcenie wrażliwości, dostrzeganie konieczności sąsiedzkiej pomocy, udział w grupach samopomocy, organizowanie akcji wspierających lokalną politykę społeczną będzie miało niezwykle pozytywny wydźwięk w likwidowaniu problemów społecznych w Gminie.
4. Wymagające poprawy warunki lokalowe i materialne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Należałoby tutaj wskazać poprawę warunków

lokalowych dla urzędników, ale także dla społeczeństwa – konieczność dysponowania lokalami przeznaczonymi na świadczenie usług społecznych, np. zorganizowanie w nich świetlic środowiskowych. W tym miejscu należy poruszyć również kwestie związane z zapewnieniem odpowiednich ilościowych standardów w zakresie liczby zatrudnionych osób w GOPS, jak również zapewnienie im odpowiednich warunków do samorozwoju (szkolenia – poznawanie jakościowo nowych sposobów funkcjonowania tego typu ośrodków w Polsce i na świecie itp.).

4. Wizja Gminy Stryszów w zakresie problematyki społecznej oraz przeglądu celów strategicznych

Wizja jest nadrzędnym celem strategicznym, któremu podporządkowane są wszystkie kierunki strategiczne w Gminie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Możliwość wypełnienia wizji jest determinowana podejmowaniem szeregu odpowiednich działań. Wybór optymalnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Stryszów musi opierać się na rzetelnej analizie możliwości Gminy i szerokiej konsultacji społecznej.

Wizja to docelowy obraz Gminy, do którego osiągnięcia powinny zmierzać wszelkie realizowane na bieżąco, jak i długofalowe działania władz lokalnych, jednostek odpowiedzialnych za politykę społeczną w Gminie, a przede wszystkim wszystkich mieszkańców Gminy. Wizja ma pełnić przede wszystkim funkcję informacyjną i motywacyjną.

Wizja Gminy Stryszów w sferze rozwiązywania problemów społecznych przedstawia się następująco:

Gmina Stryszów miejscem przyjaznym dla mieszkańców, umożliwiającym profesjonalną pomoc społeczną, nowoczesną edukację, dobrą opiekę medyczną i socjalną, oraz integrację społeczności lokalnej.

Pamiętając, że Strategia ma zapewniać selektywność rozważanych problemów, jak również odnosząc się do wytypowanych w części diagnostycznej najważniejszych problemów i potrzeb Gminy Stryszów, proponuje się, by do roku 2013 polityka Gminy w zakresie pomocy społecznej koncentrowała się na następujących celach strategicznych:

Cel strategiczny I -	Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy
Cel strategiczny II -	Zapewnienie równych szans rozwoju osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez ułatwienie im dostępu do edukacji, kultury i sportu
Cel strategiczny III -	Zminimalizowanie zagrożeń patologiami społecznymi

Cel strategiczny IV - Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Uzasadniając wybór wskazanych celów strategicznych należałoby wskazać następujące kwestie:

- Cel strategiczny I - Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Skoncentrowanie się na tym celu strategicznym wynika bezpośrednio z faktu, iż wiele problemów związanych z wykluczeniem społecznym oraz kształtowaniem się patologii w rodzinie i społeczeństwie wynika z utraty, bądź niemożności znalezienia pracy. Ma to wpływ na obniżenie statusu majątkowego, obniżenie poczucia własnej wartości. Sytuacja materialna większości rodzin w Polsce, a także i w Gminie Stryszów jest słaba, dlatego ważną rolę w dbałości o jej rozwój winna odegrać administracja samorządowa w zakresie aktywizacji lokalnego rynku pracy, promocji samozatrudnienia, tworzenia przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorstw itp.
- Cel strategiczny II - Zapewnienie równych szans rozwoju osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez ułatwienie im dostępu do edukacji, kultury i sportu. Sytuacja społeczna w zakresie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, a z drugiej strony słabo rozwinięta infrastruktura w zakresie kultury, sportu i rekreacji skłoniła autorów niniejszego dokumentu do podniesienia przywoływanych problemów do rangi problemów strategicznych. Uzasadniając wybór tego celu strategicznego można posłużyć się również Deklaracją Praw Człowieka ONZ. Znamionnym jest tutaj następujący cytat: „Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej deklaracji, bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie, lub jakąkolwiek inną sytuację”. Istnieje jeszcze jedna przesłanka skłaniająca Autorów do wyselekcjonowania tego obszaru strategicznego. Mianowicie chodzi o stworzenie w Gminie takich możliwości rozwoju każdej osobie, by zrównać szanse osób zamieszkałych w gminie z szansami osób zamieszkującymi większe miasta.
- Cel strategiczny III - Zminimalizowanie zagrożeń patologiami społecznymi. Podjęcie niniejszego celu strategicznego wynika głównie z nasilania się zjawisk związanych z patologiami społecznymi. Przyczyn upatrywać należy między innymi w gwałtownych przemianach, jakie zaszły w ostatnich latach. Wzrost bezrobocia spowodował pogorszenie się sytuacji ekonomicznej polskiego społeczeństwa. Zmiany kulturowe występujące niemal na całym świecie doprowadziły do erozji syste-

mu wartości etycznych i norm moralnych. Nastąpiło rozluźnienie więzi grupowych, zwłaszcza w odniesieniu do rodziny. Nasiliły się zjawiska kryminogenne, takie jak alkoholizm czy narkomania. Zjawiska patologii społecznej stanowią szczególnie trudny problem w każdym społeczeństwie. Odzwierciedlają one negatywne zjawiska społeczne i zależą od szeregu uwarunkowań. Niniejszy Cel strategiczny podejmuje rozwiązania w zakresie patologicznych zjawisk społecznych, takich jak przestępczość, przemoc w rodzinie, pijaństwo, narkomania itp. w Gminie Stryszów.

- Cel strategiczny IV - Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Ze względu na ogromny potencjał osobowy i organizacyjny w Gminie (zwracano na to uwagę w analizie SWOT – mocne strony) oraz na słabe zaangażowanie rodzin w rozwiązywanie własnych problemów, brak liderów lokalnych (analiza SWOT – słabe strony) widzi się konieczność takiej organizacji procesu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów, by zapewnić jej maksymalną skuteczność, uzyskując jednocześnie szereg wartości dodanych, jakimi będą: wzrost aktywności organizacji pozarządowych, zwiększenie liczby wolontariuszy, powstanie nowych organizacji, stworzenie współpracy na linii samorząd lokalny – organizacje pozarządowe – mieszkańcy. Niniejszy cel strategiczny ma pełnić zadanie pomocy technicznej dla całej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów.

5. Monitoring i wdrażanie Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów została opracowana do roku 2013. Obejmuje zatem najbliższe 7 lat i zakłada ciągłość realizacji wytyczonych w tym dokumencie kierunków działań z zachowaniem wymogu elastyczności. Chodzi o czasowe rewidowanie zapisów Strategii w związku z pojawianiem się nowych okoliczności, szczególnie tych płynących z otoczenia, które dla Gminy w kontekście wykonywanych zadań są niesterowalne. Poddane analizie problemy społeczne są bardzo podatne na m.in. sytuację ekonomiczną kraju. Przeprowadzane okresowo aktualizacje dostosowawcze muszą koniecznie uwzględniać doświadczenia poprzednich okresów, szczególnie w zakresie stosowanych instrumentów do rozwiązywania problemów społecznych w Gminie. Należy zatem zobowiązać podmioty wdrażające Strategię oraz monitorujące proces jej wdrażania do podejmowania innowacyjnych, wynikających z aktualnych potrzeb, przedsięwzięć usprawniających wykreowany model działań.

Cele strategiczne wyznaczone w Strategii dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy Stryszów. Realizacja zdefiniowanych celów implikuje konieczność zaangażowania zasobów szczególnie najniższego poziomu samorządu terytorialnego. Rozwijanie i utrzymanie systemu pomocy społecznej wymaga zintegrowania działań wszelkich podmiotów, w tym również: wolontariuszy, organizacji typu non-profit, grup sąsiedzkich oraz rodzin. Podkreślenia wymaga, iż samopomoc i samoorganizacja lokalnej społeczności jest często bardziej efektywna niż interwencja instytucji publicznych. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji Strategii przez wszystkich zwolenników podejmowanych działań pomocowych. Dlatego tak ważne w procesie budowy Strategii są konsultacje społeczne.

Skuteczna realizacja ustalonych zadań będzie możliwa poprzez opracowanie w oparciu o niniejszy dokument szczegółowych programów operacyjnych. Miałyby one zostać opracowane w ramach określonych podmiotów wdrażających Strategię z wyraźnym ujęciem bardzo szczegółowych działań, horyzontu czasowego ich realizacji, wyznaczenia parametrów natury statystycznej służących ocenie wdrażania poszczególnych programów. Zaznaczyć należy, iż wskaźniki, o których mowa powyżej muszą być wyposażone w następujące elementy: wartość początkowa, wartość końcowa (stan docelowy, oczekiwany), częstotliwość pomiaru.

Proponuje się, by realizatorami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów oraz twórcami i koordynatorami poszczególnych programów operacyjnych byli:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stryszowie,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stryszowie,
3. Gminna Społeczna Rada ds. osób niepełnosprawnych,
4. Powiatowy Urząd Pracy w Wadowicach,
5. Urząd Gminy, a w szczególności wydziały odpowiedzialne za zdrowie i politykę społeczną, edukację, kulturę i sport,
6. Policja,
7. Organizacje pozarządowe,
8. Wolontariusze,
9. Zespoły eksperckie, w tym środowiska naukowe, akademickie.

Zasadnym wydaje się, by strukturę organizacyjną Urzędu Gminy rozszerzyć o stanowisko ds. wdrażania koordynacji i wdrażania Strategii Rozwoju oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W zakresie obowiązków osoby zatrudnionej na tym stanowisku miałyby być monitorowanie przebiegu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także innych programów prorozwojowych w Gminie Stryszów. Obowiązkiem takiej osoby byłoby również składanie Wójtowi i Radzie Gminy kwartalnych pi-

semnych informacji o zaawansowaniu procesów wdrożeniowych przedmiotowej Strategii. Ponadto, osoba taka winna poszukiwać możliwości finansowania poszczególnych projektów oraz organizować platformę współpracy wszelkich podmiotów zainteresowanych osiągnięciem zawartych w Strategii celów. Proponuje się również, by stanowisko takie było podległe bezpośrednio Wójtowi Gminy.

Zaznaczyć należy, że tylko w ten sposób przedłożona Strategia może stać się skutecznym narzędziem zarządzania i spełnić swoją rolę w kształtowaniu skutecznej polityki społecznej zgodnie z przyjętym w niej celami oraz aspiracjami lokalnej społeczności.

Alternatywnie można proponować powierzenie koordynacji wdrażania i monitorowania Strategii firmie zewnętrznej.

Elastyczność konstrukcji omawianego dokumentu przewiduje, że w samej Strategii zostanie przedstawiony proces rozwiązywania problemów społecznych w Gminie na pewnym stopniu ogólności i selektywności rozważanych problemów. Natomiast rozwiązania szczegółowe będą wytyczane i w razie potrzeb okresowo zmieniane w ramach pobocznych programów operacyjnych. To właśnie programy szczegółowe służą kreowaniu porządku społecznego oparte go na wzajemnym porozumieniu grup społecznych, odpowiedzialności za konsekwencje podejmowanych działań i obowiązku wzajemnej pomocy.

Postuluje się, by na etapie aktualizacji/rozbudowy Strategii dokonywać:

1. analizy SWOT dla poszczególnych programów, wykorzystując zapisy zawarte w Strategii,
2. wyboru i przyporządkowania poszczególnym programom pełnej struktury celów,
3. zdefiniowania zadań, które posłużą osiągnięciu wytyczonych celów,
4. opracowania harmonogramu realizacji zadań oraz źródeł finansowania,
5. doboru zasad monitoringu realizacji programu.

Można przyjąć, by weryfikację programu dokonywano corocznie, zwłaszcza w okresie poprzedzającym prace nad budżetem kolejnego roku, czyli przed podejmowaniem decyzji finansowych.

6. Uwagi końcowe

Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne wymagają wprowadzenia skutecznych metod aktywnego przeciwdziałania. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadania w zakresie pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i innych dziedzin życia zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań.

Przejawem takiego podejścia będzie troska o najbiedniejszych, zapewnienie równości szans w dostępie do podstawowych usług, a w konsekwencji stworzenie przyjaznej Gminy w sferze społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów jest scenariuszem działań na rzecz takiego ukształtowania przyszłości, w której dokonana transformacja sytuacji społecznej na rzecz tej Gminy pozwoli na ukształtowanie funkcjonalnego społeczeństwa i zaradności obywateli. Należy tu zaznaczyć, że wszelkie działania i cele zostały wypracowane w oparciu o konsensus społeczny, na podstawie szerokich konsultacji społecznych.

Literatura

1. Dziurbejko T., *Planowanie rozwoju gminy jako instrument pozyskiwania funduszy pomocowych Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2006.
2. Giordano K., *Planowanie zrównoważonego rozwoju gmin w praktyce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005.
3. Jałowiecki B., *Zarządzanie rozwojem aglomeracji miejskich*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 2002.
4. Kosiedowski W. (red.), *Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym. Problemy teorii i praktyki*, Dom Organizatora, Toruń 2001.
5. Kudłacz T., *Programowanie rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
6. Machaczka J., *Zarządzanie rozwojem organizacji*, PWN, Warszawa – Kraków 1998.
7. Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
8. Olesiński Z., *Zarządzanie w regionie. Polska – Europa – Świat*, Difin, Warszawa 2005.
9. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stryszów do roku 2013*.
10. *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.).
11. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776, ze zm.).
12. Wojciechowski E., *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003.